

EXCLUSIVE

BOHÉM

SINCE: 2011

JAZZ

MAGAZIN

AZ EGYETLEN MAGYAR KLASSZIKUS JAZZ SZAKLAP

I. ÉVF. 1. SZÁM – 2011. OKT.

Lenni vagy nem lenni?

 Szeretettel és várakozással köszöntök minden olvasót! Öt évig szerkesztettem a negyedéves, ingyenes Bohém-hírlevelet, s most jutottunk el oda, hogy belássuk, hogy arra az orgánusra talán az eddigi formájában nincs is szükségünk, nekünk, Bohémeknek legalábbis. Ha van is rá igénye a Bohém-rajongóknak, a hírlevelek szerkesztése és közel 2000 címre való kiküldése rengeteg pénzt és energiát emészt fel. Ezért kitaláltunk valami egészen más: a Bohém VIP-tagságot. Erről a Bohém-hírlevél utolsó számában bővebben írtam, itt csak legyen elég annyi, hogy mostantól a VIP-tagok lesznek azok, akiknek mindent odaadunk, amink van: mindenféle ajándékok mellett pl. ingyen jöhetnek egy évig az összes Bohém-koncertre, s egyéb kedvezmények, ajándékok is megilletik őket, a VIP-tagok többek között a Bohém JazzMagazint is megkapják, minden páros hónap 10. napján.

Jelen szám ennek az új lapnak a legeslegelső példánya, s mint minden induló lap, mi is szeretnénk hosszú évfolyamokon keresztül létezni, s ráadásul megalkuvás nélkül az maradni, ami a fejlécben is áll: klasszikus jazz szaklap. Persze jó lenne, ha nem ez lenne az egyetlen ilyen jellegű magyar orgánus, de a mai viszonyok között nem sok esélyt látok rá, hogy társunk akadjon. Pedig ha lenne más is, az elsősorban nem azt jelentené, hogy konkurenciánk van, hanem azt, hogy még többen foglalkoznak a műfajjal, s ez nyilván a közönség

méretének gyarapodását jelezné, de legalábbis ahhoz vezetne.

A Bohémek szempontjából egy kicsit „lenni vagy nem lenni” kérdés a Bohém JazzMagazin léte, az elmúlt évek egyre sanyarúbbnak tűnő helyzetével való szembenállás, szinte előremenekülés szülte az ötletet. De ha már az ötlet megfogant, igyekeztem olyan struktúrát kitalálni, ami egyszerre biztosítja a szakmailag informatív mondanivaló és a bohém hangvétel meglétét. Olyan szakembereket kértem meg arra, hogy szegődjenek állandó szerzőkként a lap mellé, akiknek közülük volt vagy van a Bohém Ragtime Jazz Bandhez vagy a Bohém Fesztiválhoz. A szerzők (akik között akad jazzújságíró, jazztörténész, jazz-zenész és táncos) lefedik a magyar klasszikus jazz palettáját, földrajzi, zenei-stiláris és írásműfaji szempontból egyaránt. Kiválogatásuknál nem az volt a szempont, hogy milyen az írói vénájuk, hanem az, hogy a Bohém VIP-tagok szakmailag „prémium kategóriás” szerzők cikkeiből ismerhessék meg közelebbről a Bohém Ragtime Jazz Band által is játszott műfajokat.

Minden szerzőnek külön rovata van, állandó tematikával, ami azért viszonylag nagy szabadságot biztosít az újságíró számára. Az írások egy része sorozat, de az a szándékunk, hogy minden cikk külön is megállja a helyét. A cél az, hogy minél több oldalról mutassuk be a klasszikus jazzt illetve kulisszatitkait. Az én főszerkesztőségem alapvetően a cikkek összegyűjtéséből, néha témajavaslatból áll, de a munkatársak egyéni stílusába, látásmódjában nem nyúlok bele. Pont a tematikai és a stiláris sokszínűség fogja biztosítani, hogy hiteles legyen a lap – és

hogy rászolgáljon a címére, vagyis hogy fekete-fehérsége ellenére színes, érdekes magazin legyen. A Bohém JazzMagazin egyelőre nyomtatásra optimalizált, de nem kinyomtatott, csupán elektronikus verzióval jelenik meg. Reméljük, hogy a PDF-korszak után majd hamarosan eljön az az idő, hogy érdemes lesz papíron is kinyomni a lapot. Addig marad mindenkinek a képernyőn olvasás, vagy az otthoni kinyomtatás.

A mostani nem csak bemutatkozó mutatványszám, de egyben kísérleti példány is: várjuk minden olvasó észrevételét, javaslatait a help@bohémragtime.com email-címen. Elsősorban persze a VIP-tagokét, hiszen a decemberi számtól már csak ők kapják meg a lapot, biztosítva az exkluzivitást. Nem VIP-tagok a Bohém Webáruház virtuális polcain tölthetik majd le egyenként a nekik tetsző cikkeket. Jó és hasznos olvasást kívánok mindenkinek! Magunknak pedig sok VIP-tagot.

Ittész Tamás

Jótekonysági koncert a kecskeméti Zeneiskola javára Lisztől a ragtime-ig

 Aki régóta, de legalábbis néhány éve követi a tevékenységünket, az tudja, hogy karácsony előtt minden évben jótekonysági koncertet rendezünk egy arra érdemes és segítségre szoruló egyesület, alapítvány, társaság javára. Az est bevételét az eddigi évek során többnyire kecskeméti, vagy környékbeli szervezetek kapták, ez idén sem lesz másképp. A kedvezményezett most az M. Bodon Pál Zeneiskoláért Alapítvány lesz. A koncertre most először nem decemberben, hanem novemberben (15-én) kerül sor.

Tavaly kaptunk már burkolt és nyílt kritikát is, amikor a Bozsó Gyűjtemény javára koncerteztünk, mondván, miért nem beteg gyerekek, sérültek, szegények stb. javára gyűjtünk. Biztosan sokan emlékeznek arra, hogy az elmúlt években az általunk segítették között voltak mozgás- és szellemi sérültek, autisták és erdélyi szegény és árva gyerekek is. Ha Magyarország minden zenekara követné a példánkat és gyűjtene rászorulókat javára, akkor sem lenne elegendő az összegyűlt pénz. Mi annyit tudunk tenni, hogy megpróbálunk példát mutatni, megpróbáljuk a magunk eszközeivel ráirányítani a figyelmet egyes szervezetek munkájára illetve az általuk képviselt területre.

És igenis, sajnos, Magyarországon (persze, hol nem?) a kultúra is rászorul. És az oktatás is. A művészeti oktatás végképp sanyarú helyzetben van, s manapság a legnagyobb zeneiskolák is rákényszerülnek arra, hogy alaptevékenységüket, de legalábbis az ahhoz szorosan kapcsolódó hangszerbeszerzést, javítást adományokból fedezzék, saját alapítványukhoz befolyó összegekből próbálják meg, úgy ahogy, megoldani. Sanyarú helyzet ez, ami fölött lehetne keseregni sokáig, hasztalan. Sokan vannak a döntéshozók környékén, akik próbálják jó irányba terelni a hazai művészetoktatás helyzetét, de mindig úgy tűnik, hogy még többen azok, akik az akadályok létrehozásában és az építkezés megakadályozásában mesterek. Azt persze, hogy művészetekre, és így értelemszerűen művészetoktatásra szükség van, mindenki elismeri – a más területen kiváló, de ebben a kérdésben felháborító szűklátókörűségről tanúbizonyságot tévő Demján Sándoron

kívül. Idei jótekonysági koncertünk a zeneoktatás fontosságára hívja fel a figyelmet.

A Bohémek nyolc tagja közül annak idején öten pallérozódtak a kecskeméti M. Bodon Zeneiskolában, egy kicsit talán az ott folyó munkának is köszönhetjük a létünket, így magától értetődő, hogy a zeneiskola az idei kedvezményezett. A műsort pedig a Liszt-évfordulónak köszönhetően sikerült úgy összeállítani, hogy jelentős komolyzenei része is legyen: a Művészetek Palotájában már augusztus 26-án előadott *Lisztől a ragtime-ig* című műsorunkat fogjuk játszani, kiváló vendégekkel: a képen látható Zsoldos Bálint zongoraművész játssza majd a Liszt-műveket és egyéb romantikus darabokat, mi pedig ezek ragtime- és swingváltozatait. A korábbi Bohém-koncertekről már sokaknak ismerős swingtáncospár, Janicsék Gábor swingtánc-világbajnok és Bálint Brigitta boogie-világbajnok pedig megmutatják, hogyan mozogtak annak idején erre a zenére.

LISZTTŐL A RAGTIME-IG
2011. november 15., kedd 19 óra
Kulturális és Konferencia Központ
Kecskemét, Deák tér 1.

Jön a XXI. Bohém Fesztivál! 2012. március 23-25.

 Rengeteg aggódó email, baráti érdeklődés, személyes bátorítás, kérés is közrejátszott abban, hogy végül úgy döntöttem, lesz 2012-ben is Bohém Fesztivál. Az egyes szám első személy itt most indokolt, mert nekem kellett kimondanom az igent vagy a nemet. Az eddigi évekhez képest egy kicsit talán visszafogottabb lesz a felhozatal, legalábbis ami a mennyiséget, vagyis a fellépő külföldi zenészek számát illeti. A minőségből persze nem engedünk, akik itt lesznek, beleadnak mindent, hogy a közönség ugyanolyan jól érezze magát, mint az eddigi húsz évben. A zenészek biztos jól érzik majd magukat.

Lesz még bőven információ a fesztiválról, a bérlet- és jegyvásárlás módjáról, vidékieknek szálláslehetőségekről, és természetesen a fellépőkről is. Utóbbiakról mégis álljon itt néhány mondat, csak hogy tudja mindenki, milyen fő vonalakra számíthat.

A legmesszebről George Washingmachine érkezik majd, természetesen az általa teljes mellszélességgel használt *Mosogép György* csak művésznév. Svájcban hallottuk többször, hihetetlen nagy figura, szerintem a legélvezetesebb jazzhegedűs jelenleg, én imádom a stílusát. Asconában addig unszoltam, mire elárulta a rendes nevét is, de már elfelejtettem (nyilván rájöttem, hogy nem is olyan fontos). George a budapesti Swing Manouche Projecttel fog fellépni.

A fesztivál szombati napján (március 24.) boogie-woogie est lesz, a Kecskeméten szinte már sztárnak számító Dániel Balázs és triója, valamint a német Frank Muschallé Trio részvételével. A többi egyelőre titok.

Halló, itt a Bohém Ügyfélszolgálat!

 2011. október 1-től új munkatársunk van, s remélhetőleg sokáig és mindenki meglepedésére végzi majd a munkáját. Gyakorlatilag minden az ő vállára nehezedik majd, női mivoltára fittyet hányva teszteljük teherbírását. Mindenesetre a Bohém-rajongók közül is sokan találkoznak majd vele, akár telefonon, akár személyesen. Most először is ő mutatkozik be, személyesen, fogadjátok szeretettel!

Ittész Tamás

Erdész Fanni vagyok, jelenleg életem egyik legfontosabb korszakát élem két nagyszerű gyermek édesanyjaként egy csuda remek férjvel az

oldalamon. Legnormálisabb esetben a gyerekeimmel játszom, normális esetben angol-filozófia szakos tanárként okítom a népet (ennek a kiváló tevékenységnek persze sokan igyekeznek ellenállni) és nyelvészeti tanulmányokba mélyedek, nem teljesen normális esetben pedig a Bohémek munkáját igyekszem töretlen lelkesedéssel segíteni (remélem, hogy ennek a szintén kiváló tevékenységnek senki nem akar majd ellenállni). Szabadidőmben (van ilyen?) olvasgatok (olvasgatnék), kirándulok (kirándulnék) és rengeteget beszélgetek (ezt nemcsak feltételes módban). No meg persze a Bohém-összest hallgatom!

NEM CSAK ZENE, TÁNC IS! – a cake walktól a swingig • Vajda Gyöngyvér, Janicsek Gábor

Gyöngyvér és Gábor együtt nyertek párban swingtánc-világbajnoki címet. A 25 éves Bohém-gálán is színpadon voltak. Mindketten foglalkoznak tánc történettel is, tanítanak a Táncművészeti Főiskolán.

A swing alapú táncok gyökerei

 A természeti népek élete egy nagy közösségben zajlott vagy zajlik a mai napig is, amiben részt vesz a csoport apraja-nagyja. Mindennapjaik szerves része a tánc. Kezdetekben csak körben vagy sorban táncoltak, melynek kultikus vagy valamilyen szociális oka volt. Sorozatunkban a tradicionális jazz-zenéhez kapcsolódó táncokkal, az úgynevezett swing alapú táncokkal foglalkozunk, a cake walktól a lindy hopig. Ezek a táncok egy, az addig ismertektől nagyon különböző tánc kultúrát jelentettek. Az új mozgásvilág megszületése két távoli kultúra, az afrikai és az európai, találkozásának köszönhető. Ez a találkozás egy harmadik kontinensen, Amerikában jött létre.

A rabszolgák helyzete, miszerint hogy protestáns vagy katolikus ültetvényre kerültek-e, nagyban befolyásolta a fekete afrikai zene és mozgásvilág fennmaradását. A déli latin-katolikus ültetvényesek sokkal több afrikai tradíció fennmaradását türték meg, míg északon a rabszolgák a díszítés nélküli protestáns templomokban nehezen találtak párhuzamot ősi vallásokkal, amit még fokozott az a tény, hogy gazdáik betiltották az afrikai szertartások két fontos elemét, a táncot és a dobolást, mivel a feketék ez utóbbit egymás közti üzenetkövetítésre is használták.

Ennek köszönhetően az afrikai mozgásvilágra, zenére már eredeti formájában nem volt szükség, így lassanként eltűnt, de ezzel egy időben a gazdák kultúrájával keveredve, felfrissülve és a fehértektől származó elemekkel gazdagodva új formákat hozott létre. A fehér tánc kultúrával való keveredés után is ritmikusabb tudott maradni, mint az európaiaké.

A keresztény egyház számára a középkor óta a tánc elítélendő volt, az afrikai életben viszont pótolhatatlan, ezért a korai afroamerikai istentiszteletek (a XVIII. század környékén) körben állós, csoszogós és kiáltós táncai a köztes megoldást keresték az afrikai és a keresztény hagyományok között. Az afrikai hagyományok gyakorlása tiltva volt, így a keresztény vallási

összejövetelek biztosították számukra a minimális legalitást. Sok zenei és táncforma átkerült a keresztény afroamerikai szertartásokba.

Feltétlenül meg kell említeni *Alvin Ailey* nevét, akinek, afroamerikai lévén, koreográfiáiban az évtizedekkel, évszázadokkal korábban is érvényes fekete életérzés fogalmazódik meg. Ezeket képekben és nem történetekben vitte színpadra. Egyik legfontosabb alkotása *Blues szvit (1958)*, mely a '30-as évek New Orleansát mutatja be, a másik a *Revelations (1960)*.

A XIX. században bizonyos helyeken korlátozottan, de engedték az afroamerikai kultúrájának művelését. Az egyik ilyen említésre méltó helyszín volt a *Congo Square* (Kongó tér) New Orleans-ban. Vasárnap délutánonként nagyszabású táncünnepségeket rendeztek a nyilvánosság előtt, és itt megszólalhattak az ősi dobok is. Sehoh, egyetlen amerikai városban nem volt ehhez fogható afrikai show.

A fehér gazdák hamar felismerték, hogy a rabszolgák nem csak önmagukat, hanem őket is szórakoztathatják, ezért többen színpadot és nézőteret építettek. Természetesen hamar rájöttek ennek a lehetőségnek az anyagi vonzatára, és már a vásárokon is felléptették a szolgákat, sőt aukciókon is, mert a tánc tudás emelte a rabszolgák értékét. Ezek a fellépések indították el igazán a tradicionális jazz tánc és az afroamerikai mozgáskultúra köztudatba kerülését.

Voo Doo Dance in Congo Square — Century Illustrated Magazine 1885

MINDENKI MÁSKÉPP CSINÁLJA – a klasszikus jazz stílusjegyei • Korb Attila

Attila, a Bohémekhez egykor 13 évesen kerülő harsonás, kornettes, zongorista, énekes a magyar jazzpaletta egyik legtehetségesebb figurája. Segítségével érthetőbbé válik a klasszikus jazz és más füllel hallgat majd zenét az olvasó.

„Az Új Zene” – a New Orleans-i jazz

 1865-ben véget ért az amerikai polgárháború, melyből az egymás ellen harcoló Észak és Dél 5 éves harca után a rabszolgaságellenes Észak került ki győztesen, ezért a rabszolgatartó Délnek (Louisiana, Texas stb.) fel kellett számolnia a rabszolga-kereskedelmet. A közel 4 millió felszabadult afroamerikai végre szabadon gyakorolhatta a generációkkal korábban magával hozott zenét.

Ebben a korszakban született *Scott Joplin* (1868 Texarkana?–1917 New York). Joplin először zongorázott, majd később zeneszerzést tanult és elsajátította az európai zene stílusjegyeit is. A századfordulóra a *ragtime*-zene kiemelkedő alakjává vált. A ragtime formája jellegzetesen európai (4 részes, indulóhoz hasonló), ritmikája pedig afroamerikai jellegű (eltolt ritmusok, szinkópák). Ezek a darabok improvizációtól mentes, hangról hangra megkomponált művek, melyeket csak kottaértő emberek tudtak eljátszani.

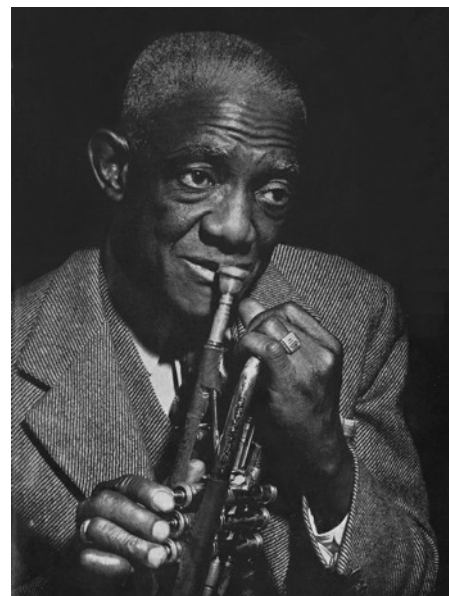
Voltak azonban olyan néger tehetségek, akiknek nem volt lehetőségük európai zenei formákkal, tradíciókkal megismerkedni és a kottát sem ismerték. Improvizált zenéjük így nem maradhatott fenn a jövő generáció számára, létezésüket csupán fényképek, anekdoták támasztják alá. Visszaemlékezések szerint a fejlődés kulcsfigurája a kitűnő New Orleans-i trombitás, a fenti képen látható *Buddy Bolden* (1877-1931) és zenekara volt. Bolden volt az első, aki az eredetileg énekes műfajnak számító *blues*t átültette fúvós hangszerekre, a kíséretben (ritmusszekció) pedig gitárt és bőgőt használt. Ő alkalmazta először a trombita, klarinét, harsona felállású fúvós

sort, amely később az egész klasszikus jazz korszakban meghatározóvá vált. Bolden zenekara akkora szenzációt keltett, hogy igen hamar sok utánzójuk akadt. Sajnos 1907-től haláláig alkoholizmusa és skizofréniája miatt intézetbe kényszerült, így nem készíthetett felvételeket.

Buddy Bolden után *Freddie Keppard*, majd *Joe „King” Oliver* (kornettesek) vették át a zenei vezető szerepet New Orleansban. Keppard 1915-ben visszautasította egy New York-i lemezkiadó felkérését, mivel félt, hogy valaki lemásolja a stílusát. Így az első jazzfelvételt egy fehér zenészekből álló zenekar, az *Original Dixieland Jass Band* (ODJB) készítette el 1917-ben. A *jazz* kifejezést (eleinte jass) 1915 körül kezdték használni, majd az ODJB népszerűségének hatására terjedt el. Oliver ’23-ban első feketeként, Keppard ’24-ben készítette először felvételeket.

A jazz időközben nagyon gyorsan terjedt. A ’20-as években már Chicago volt a központ, ahol a zene folyamatos fejlődésen, átalakuláson ment keresztül. A New Orleans-i „öreg” stílus már nem volt népszerű. Az időközben New Orleansból Chicagóba költözött zenészeknek (Keppard, Oliver) is lépést kellett tartani az aktuális trendekkel, így az általuk ’23-’24-ben készített felvételek már nem az eredeti stílust tükrözik.

Jogosan teszi fel a kérdést az olvasó: honnan lehet akár halvány sejtésünk is az eredeti New Orleans-i zenéről? *Bill Russell* zenetörténész 1942-ben érkezett New Orleansba, hogy felvételeket készítsen a legendás trombitással, *Bunk Johnson*nal (1879/89-1949), aki már 1931 óta nem zenélt (egy verekedésben elvesztette első

fogait és trombitáját is). *Russell* zenészek közti gyűjtésből új műfogsort csináltatott Bunknak és rávette, hogy kezdjen újra trombitálni. Az ekkor készített felvételek a „New Orleans revival” (újászületés) korszak kezdetét jelentették.

Érdeemes összehasonlítani a *Bunk Johnson’s Original Superior Band* 1942-es és a *King Oliver’s Creole Jazz Band* 1923-as felvételeit. Bár a Johnson-féle felvétel majd’ 20 évvel későbbi, mégis úgy néz ki, hogy sok szempontból korábbra repít minket vissza a jazz evolúcióban, mint az Oliver-féle.

Ha az összehatást nézem, Johnson felvételei sokkal egyszerűbbek. Olivernél például minden számnak ki van dolgozva a vége, az adott periódushoz szinte minden esetben hozzátold néhány (általában 2) plusz ütemet, kódát (ezt chicagói végződésnek is hívták). Johnsonnál nem találunk ilyen végződéseket, ő mindig szigorúan az eredeti ütemszám szerinti periódusban marad.

A ritmusszekció folyamatos pulzálása (metronómszerűen minden ütés hangsúlyos) természetesen mindkét esetben jelen van, mégis Olivernél többször megszakad ez a folytonosság egy-egy *stop time* erejéig (a ritmusszekció kiáll, vagyis nem játszik, vagy csak az ütemek bizonyos helyein, több teret engedve ez által a szólistá(k)nak). Jó példa erre többek között a Working Man Blues, az Alligator Hop, vagy a Mabel's Dream stb. Johnson felvételein sokkal ritkábbak az ilyen kiállások, talán a Weary Blues az egyetlen példa.

Egy másik feltűnő különbség, hogy az Oliver-zenekarban az improvizált részek

mellett vannak előre átgondolt (meghangszerelt) szakaszok is. Itt arra gondolok, hogy a két kornett (Louis Armstrong volt a csapat második kornettese) párhuzamosan mozgó szólamai mellé sokszor csatlakozik a klarinét, vagy a harsona, szabályos háromszólamúságot alkotva. Ez a jelenség fontos előrelépésnek számított a '20-as évek jazz-zenejében. Johnsonnál később sem lehet ilyen jellegű hangszerezéseket felfedezni, az ő zenekara kizárólag a régen bevált **kollektív improvizációra** épít.

Kollektív improvizációnak a 3 fúvós (trombita, klarinét, harsona) rögtönzött játékmódját hívjuk, ahol a hangszerek adottságuknak megfelelően kapnak szerepet. Általában a trombita játssza a dallamot, amit a klarinét és a harsona a dal harmóniái tükrében kiegészít. A klarinét szerepe fürgébb, általában az éppen adott harmóniát

bontogatja, a harsona egyszerű ellenpontokat, basszusmeneteket játszik. És végül egy hasonlóság: mindkét zenekarnál feltűnően kevés a mai értelemben vett szóló. Túlnyomó részben az együttesek tuttiban játszanak (vagyis mindenki együtt), ha nagyritkán van is szóló, az általában klarinét. Ha belehallgatunk egy korai Original Dixieland Jazz Band felvételbe, rögtön halljuk, hogy kizárólag csak tuttík szólnak. Ez azért mérvadó, mert ezek a fehér zenészek az akkori New Orleans-i fekete zenét másolták. Így egyértelmű, hogy a szólista megjelenése (mint a hangszerezés is) egy későbbi stílusjegy.

Tehát a XX. század elején működő New Orleans-i zenekarok játékmódját a fúvósok kollektív improvizációja, és a ritmusszekció metronómszerű pulzálása határozta meg. Ez volt az „új zene”, amivel elkezdődött a jazzkorszak.

ELFELEDETT NAGYSÁGOK • Joe Fritz

A mindig kifogástalan eleganciájú Fritz Józsi 1997-ben Bohém-tag is volt. Rendkívül népszerű, minden szempontból egyéni stílusú klarinétos, jelenleg saját zenekarával (Joe Fritz Band) és különböző formációkkal hallható, főként Budapesten. Rengeteget tud a jazzről zenész és történész szemmel egyaránt, rovatában egy-egy kevéssé ismert kiváló zenésszel foglalkozik.

Sidney Bechet, a szopránszaxofon „felfedezője”

 Ha a jazz különböző stílusában kialakult jellemző összetételű zenekarokat vesszük sorra, néhány, a

jazzben egyébként gyakran használt hangszer kimarad a listáról. Hála pár elvakult hangszer-szerelmes jazz-zenésznek, egy-két különlegesebb hangszer szinte forradalmat élhetett át a jazztörténet mögöttünk álló csekély 100 évében, annak ellenére, hogy többségük nem vált a jazz-zenekarokban nélkülözhetetlen instrumentummá. Ezek közé a hangszerek közé tartozik a szopránszaxofon is. Nagytestvérei: az alt, a tenor és a bariton

(néhol még a basszus is) már a korai időktől szerepeltek a jazzbandákban, később pedig alappillérei lettek a big bandeknek. A szoprán, mivel a klarinéhoz nagyon közel állt, nem hódított akkora teret magának. De volt egy kakukktójás-zenész New Orleansban, aki rátalált és letette az alapjait ennek a szépséges hangszernek, hogy ma játszhasson rajta *Kenny G* is... úgy hívták: *Sidney Bechet* (ejtsd: Besé).

Az 1897-ben született Bechet klarinétosként már 1909-ben (tehát 12 évesen!) különböző zenekarokkal játszott és a következő 30 évben ingázott Amerika és Európa között. Londoni tartózkodása alatt talált rá a szoprán saxofonra és kezdte mind gyakrabban használni a klarinét mellett. *Mezz Mezzrow* klarinétossal vezetett zenekarában már szinte nem is használta a klarinétot, a felvételeiken inkább klarinét-szoprán saxofonon párbajokat hallhatunk.

Természetesen ő is megélte a korai zenészeknek kijáró mellőzést, így 1938-ban szabóként dolgozott New Yorkban. Ezután Párizsba ment ahol végleg letelepedett. Mondhatni, a francia jazz egyik ikonjává vált, ami *Django Reinhardt* és *Stéphane Grappelli* mellett szép eredmény egy amerikaitól. Leghíresebb kompozíciója a *Petite Fleur* (Kis virág), melyet ő maga még szoprán saxofonnal játszott lemezre, de később ez a dal a klarinétosoknak is egyik himnusza lett (például *Molnár Gyula* is e szám hallatára kérte apját, hogy klarinétozhasson). Később a nagyvilágban *Chris Barber* zenekarának felvétele hódított teret magának.

Bechet-t igazi amerikai laza-zenészek ismerték. Egyik televíziós szereplésére nem vitt magával nádat (nádlapocskát, melynek rezgésétől szól a hangszer), egy növendékét hazaküldte, hogy hozzon egyet... a fiú egyet megfogott, amit talált és Bechet hibátlanul lejátszotta vele a műsort. Ez érdekes, ha szembeállítjuk *Benny Goodman* esetével,

akinek szobájában bokáig lehetett sülyedni a nádtemetőben, mert egyikkel sem volt megelegedve.

Köztudomású, hogy valamiért ki nem állhatták egymást *Louis Armstrong*gal. Amikor Armstrong Franciaországban turnézott, zenekarának minden tagja vásárolt egy-egy Bechet-szobrocskát, ezzel hergelve zenekarvezetőjüket.

Sidney Bechet sok jelentős felvételt készített, például a *Summertime* vagy a *Rose de Picardy* dalokból. Kiválóan játszott sokféle hangszeren. 1941-ben az RCA stúdiójában elsőként készített többszörös (overdubbed) felvételt (*The Sheik of Araby*). A felvételen egymás után hat hangszeren (klarinét, szoprán- és tenorsaxofon, zongora, nagybőgő és dob) is eljátszotta a melódiát és a kíséretet, illetve a szólókat. A magnetofon feltalálása előtt ez úgy történt, hogy az egyik felvételt hanglemezről játszott le, mialatt hozzátoldotta a következőt. Az eljárás persze azzal jár, hogy az első felvételek hangminősége folyamatosan romlik. Hangszerének jellemzője és egyben hátránya is, hogy a klarinét és a tárogató közötti hangszínpalettán mozog, ennek köszönhető az is, hogy részben a korai jazzben a klarinét és a népzeneben inkább a tárogató maradhatott fent. A szoprán saxofon inkább a modernebb jazzben köszönt vissza újra *Steve Lacy* vagy *John Coltrane* kezében (*Stan Getz* csak a francia Selmer saxofonok reklámozójaként

készített egy lemezt ezzel a hangszerrel). Bechet a hangszert úgy kezelte, mintha vele született volna, semmi mást nem is képzelhetünk el lemezei hallatán, csak az a kérdés merülhet fel bennünk, vajon Bechet választotta ezt a hangszert vagy a hangszer őt? Sidney Bechet kulcsfigura volt, hiszen szinte egy személyben az ő munkásságától függött, hogy a szoprán saxofon megmarad-e a jazzen belül elfogadott hangszernek. Megmaradt, Franciaországban ma is rengeteg olyan zenekar van, ahol gyakorlatilag a trombita szerepét a szoprán viszi.). A maga korában Bechet igazi köztisztelőben álló művész volt, Párizsban utcát is neveztek el róla. *Charlie Parker* franciaországi látogatásakor Bechet próbálta marasztalni, hogy a neki megfelelő elfogadottságban élhessen a fiatal tehetség is. *Clint Eastwood* ennek a párbeszédnek külön jelenettel tiszteleg *Bird* című filmjében.

Hangszerhangja jellemzően gazdagon vibrált, és könnyed technikájával párosulva lenyűgözően hat még a mai fülnék is. Életemvének jelentőségét mi sem bizonyítja jobban, mint hogy a Mezz Mezzrow-val vezetett zenekara emlékére egy majdnem 25 évig működő csapat játszotta műsorukat a Concord kiadó égisze alatt *Soprano Summit* néven, melyben *Bob Wilber* szopránózott és *Kenny Davern* klarinétózott. Bechet hatása és kitartása miatt máig olyan nagyságok használják a szoprán saxofont, mint pl. *Antoine Tormehlen*, *Grover Washington Jr.* vagy *Antti Sarpila*.

Sidney Bechet háromszor nősült, egy fia van. 1958-ban, életének 62. évében hunyt el rákban.

SZUBJEKTÍV JAZZSAROK • Kovács Tamás

Kovács kecskeméti és jazzharsonássá válásában fontos szerepe volt a Bohém Fesztiváloknak. A jazzfőiskolás évek után a Jazz Steps harsonása lett, de több zenekarban is szívesen látják mint „állandó kíséretet” (így természetesen többször volt a Bohémekkel is koncerten és turnén). Megrögzötten hisz a klasszikus jazz nagyszerűségében, egyéni hangú írásaiban elsősorban stílári és minőségi kérdéseket boncolgat – rendkívül szórakoztatóan.

Sör, sültkolbász és rock'n'roll

felejthetetlen élmények a 41.

Drezdai

Nemzetközi

Dixieland

Fesztiválról

 Idén májusban, nagy örömmre, résztvevő zenészként ott lehettem a drezdai fesztiválon, ami köztudomásúlag Európa legnagyobb olyan rendezvénye, melyen dixieland-muzsikát lehet hallgatni végkimerülésig. Végül a várva várt katartikus élmény, amit akusztikai kielégülés formájában reméltem abszolválni, leginkább gasztronómiai élvezetekben való tobzódásként realizálódott.

Éjszaka érkeztünk. Másnap reggel aztán nagy zenei kakofóniára ébredtem. Kinézve a szállodaszoba 5. emeleti ablakából elképesztő látvány fogadott: az előző este még néptelen és teljesen üres térre időközben 3 színpadot állítottak fel, melyek körül, és egyáltalán az egész téren, egymást taposták az emberek. A többeszes tömeg láttán tudatosult bennem, milyen nagyszabású is ez a rendezvény. Pár pillanattal később már én is ott voltam a tömegben, hogy minél jobban átélhessem ezt a komplex dixieland-élményt. Közelebről megvizsgálva a történéseket, az egész hacacaré inkább hasonlított egy majálishoz, mint egy jazz fesztiválhoz: lézengő családok, zsíros kezű, sültkolbászt csószáló bábéskodók és mindenütt sör műanyag pohárban, ahová csak néztem. A drezdaiak számára ez a rendezvény olyan, mint egy falunap. Van kaja, pia, zenebona és mindenféle édes ragacsokat tukmáló árusok. Az egyik színpadnál egy boogie-woogie-t zongorázó, erősen maskulin német hölgy borzolta a kedélyemet. Bár az igazat megvallva ő már meg sem kottyant kifinomult szépérezkemnek a kíséreléssel

való reggeli találkozás után: egy hatalmasra nőtt, kedves diáklány, aki az általam csak Ursula-szindrómaként aposztrofált jelenség összes ismertetőjegyét magán viseli.

Délután a fesztivál csuklósbuszaival, melyeken a „dixieland különjárat” felirat volt olvasható, kiszállították a zenekarokat az Elba partjára, ahol már indulásra készen várt minket mintegy 10 db gőzöshajó. Kitűnő ötlet: a lemenő nap fényénél az Elbán síkló gőzösök, melyeken zenekarok szórakoztatják az utasokat. Az egyik szünetben a mindenféle földi jóval megpakolt, csodálatos ízű áfonyás-epres süteményektől roskadozó tálcámmal és egy jó pofa kiváló sörrel kiültem a fedélzetre. Miközben azon munkálkodtam, hogy leegyem és leigyam az öltönyöm, két falat között elnéztem a szép partot, a domboldalokon épült patinás, kastélyszerű lakóházakat, és olykor visszaintegettem a partról a hajókat köszöntő embereknek. Azon az estén úgy éreztem, talán annyira azért mégsem fogtam mellé ezzel a mesterséggel. A hajónkon játszó másik zenekar funky-val és rock'n'rollal szórakoztatta az utasokat, akiknek szemmel láthatóan teljesen mindegy volt, milyen muzsikával kényeztetik fülüket. A boogie-woogie-s és funky-s ingerek után kezdett összeállni a kép, hogy ez a fesztivál, habár a szervezés és a programok sokszínűsége tekintetében igen színvonalas, a zenei igényesség terén komoly hiányosságokkal rendelkezik. Ez a felismerés elég kiábrándító volt, mert azt reméltem, nem csak élményekben gazdag, de szakmailag is gyümölcsöző lesz számomra a drezdai kiruccanás.

A második este végre a sok bajor sramli-jazz banda és százsz „autószerelő-hobby-jazzista” között akadt egy-két említésre méltó marching band és dixieland zenekar is, akik mellel nem németek voltak, ó dehogy, hanem legfőképp hollandok és belgák. Velük a szálloda előterében spontán kibontakozott, majd hajnalig tartó jam session-örület során találkoztam. Itt aztán volt nagy össznépi barátkozás, sörözés, eszmeccserzés, melyek során új ismeretségek köttettek. A harmadik nap reggelén már az előző napi közös élményekkel a hátunk mögött üdvözöltük egymást. Aztán egy könnyed szakmai értekezés következett reggelizés közben a holland zenekar harsonásával. Közös téma mindig van: ha más nem akad, ott a jazz.

Az utolsó nap leglátványosabb és legnagyobb szabású programja a közös menetelés volt Drezda központján keresztül. A menet elején marching band-ek és más formációk haladtak, őket követte 12 kamion az utánfutóján egy-egy zenekarral. Mi is egy ilyen járgányon kaptunk helyet. Mondhatom, jó nagy ricsajt csináltunk. Annyira fújtam a hangszert, hogy a nagy túlkölés közepette elkezdett zsibbadni a szám. Még ilyet sosem láttam. Mintha az egész város erre az utolsó felvonásra várt volna. Azt utcákon végig álltak a tömegek. Felejthetetlen élmény volt.

Utolsó este a hotel parkolójában két dixieland-busz közé padokat raktak le, bográcsokat hoztak. Egy kis magánbúli keretén belül a fesztivál főszervezője megköszönte a szervezésben közreműködő aktivistáknak a munkájukat. Schlese úrról az első gondolatom, mikor megláttam, az volt, milyen csúnya ember. Fonott kalács képe van. Mégis ott virított mindig az oldalán két hölgyemény, akik egyébiránt ikrek és mellelleg szaxofonosok, de azoknak aztán tényleg nagyon rosszak.

A drezdai közönség az elmúlt 40 év alatt, mióta minden évben megrendezik ezt a fesztivált, kellőképpen rá lett nevelve erre a rendezvényre. A város programjainak szerves része a dixieland fesztivál és az emberek el is mennek rá, még ha nem is szeretik kimondottan a tradicionális jazzt. A nagy felhajtás, a kaja, pia és nem utolsósorban a ricsaj, illetve a cifra ruhájú, furcsa hangszerekkel felszerelt zenekarok látványa odavonzza őket. Amíg a rendezést a német precizitás jellemezte, addig a zenei minőséget a rettenetes ízlésficam. A németek által játszott és hazájukban dixieland-jazz néven elterjedt szórakoztató zene ezer sebből vérzik. Ezt a stílust nagyban meghatározza az angolszász kultúrkörben kialakult tradicionális jazz, amely olyan angol zenekarokhoz köthető, mint amilyen például Chris Barberé is. Na, ez már eleve rossz. Aztán, ha a magyar mulatók diszkóhoz hasonló német mulatós zene erős hatását is hozzávesszük, egy kis bajoros sramli-jöldli-dili beszűrődéssel, akkor semmi jóra nem számíthatunk. Látványban ehhez társul a különféle mellényes felsőöltözék, rettenetes hajköltemények, főképp énekesnőknél. Teljes képzavar. De fesztivált rendezni azt tudnak. El kell ismerni.

HÁZIMUZSIKA MINDENKINEK • Fodor László

Laci a Hot Jazz Band klarinétosa, a Bohémekkel 1990 és 2000 között 10 évig muzsikált, Gödöllőn fiatalokból álló dixieland-csapata is van. Az utóbbi adta az ötletet, hogy amatőr zenekaroknak is használható kottamellékletet (három fúvós, basszus akkordokkal) produkáljon minden számba – ha a VIP-tag nem zenél, a rokonok, ismerősök között biztos akad egy-két hangszeres.

A Szentek bevonulása

 Sok szeretettel köszöntök minden kedves erre az oldalra látogatót! Régóta készítek hangszereléseket, az utóbbi időben saját diák dixie bandámnak. Kezdeként az egyik legismertebb dalt hoztam: a When The Saints Go Marchin' In, vagyis magyarul *A Szentek bevonulása* című kötelező dixieland-slágert. A nótá rövid bevezetését, valamint két periódust, vagy egyszerűbben fogalmazva a dallamot kétszer látjátok lekottázva dixie-zenekarra. Néhány instrukciót szeretnék adni az eljárással kapcsolatban:

A lassú bevezetőt szép, dús hangon, amolyan klasszikus módon kell játszani a klarinéton, de természetesen más hangszer

is játszhatja, azonban ügyeljenek arra, hogy a klarinét (Cl) transzponáló hangszer, ugyanúgy, mint a trombita (Tp), nem pedig úgy, mint a harsona (Tb). (Vagyis a klarinét és a trombita szólama egy egész hanggal, vagyis egy nagy szekunddal feljebb van írva, mint ahol valójában szól.)

A dixieland-zenélésnél, de azt hiszem ez igaz az összes jazz műfajra, a legfontosabb a frazírozás. Mit jelent ez?:

– a klarinét szólamban azt, hogy minden kötőívet be kell tartani, mert ettől lesz jazzes a játékmód. Hangsúlyozni szeretném, hogy nem kis nyújtott ritmusokat kell játszani (szándékosan nem is így van írva a kotta), mert „hetyke magyar” előadásmód lesz belőle.

– a trombita és harsona szólamban azt, hogy a rövid és a hosszú hangokat be kell tartani.
– a tuba (Tu) szólamban azt, hogy rövid hangokat kell játszani úgy, hogy a tempót a „hátán viszi” a játékos.

Helyhiány miatt az alábbi kottából hiányzik a zongora és a dob leírt szólama, de ha van egy bendzsós, gitáros, vagy egy ügyes zongorista a barátaitok között, akkor a tuba szólama fölé írott akkordok alapján ő is beszállhat a zenélésbe. (Persze a jazzben használatos akkordjelöléseket érteni kell, de ezt sokan tudják olvasni.) Remélem szórakozva tudtok tanulni egy kis dixieland muzsikálást. Sok sikert!

Figyelem!

A zongorával és dobbal kiegészített kotta letölthető a Bohém Webáruházból, és ugyanitt elérhető a teljes szám is, előre meghangszerelt szólókkal, befejezéssel, komplett hangszereléssel, koncertkész állapotban:

<http://bohém.shoprenter.hu>

When The Saint's Go Marchin' in

Arr.: Lafo

Slow (♩ = c. 100)

B♭ Cl

9 Fast (♩ = c. 190)

B♭ Tp

B♭ Cl

Tb

Tu

F6 F6 F6 F6 F6 F6 C7 C7

18

B $\flat$ Tp

B $\flat$ Cl

Tb

Tu

F6 F7 B $\flat$ 6 B $\flat$ m6 F6 C7 F6 C7

26

B $\flat$ Tp

B $\flat$ Cl

Tb

Tu

F6 F6 F6 F6 F6 F6 C7 C7

34

B $\flat$ Tp

B $\flat$ Cl

Tb

Tu

F6 F7 B $\flat$ 6 B $\flat$ m6 F6 C7 F6 C7

PANNON JAZZVILÁG • Simon Géza Gábor

SGG elsősorban diszkográfus, 1964 óta kutatja a magyar jazz történetét, a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság alapító tagja, a www.jazzkutatas.eu című lap főszerkesztője, jónéhány Bohém-album kiadója. Legkedvesebb témájából, a magyar klasszikus jazz (nagyközönség számára szinte teljesen ismeretlen) történetéből szemezget cikkeiben, a magyar ragtime-tól a magyar swingig. Csemege!

SGG 1992. december 9-én tartotta meg élete talán legsikeresebb előadását a grazi művészeti főiskola jazzkutatási intézetében. A téma a K.u.k. ragtime volt. Ez a német nyelvű megnyilatkozás vezetett oda, hogy ma már osztrák és német jazztörténészek kutatják lelkesen a régi magyar ragtime-okat, gyűjtik a kottákat, jelentős mennyiségben jelentek meg magyar lemezek régi és mai felvételekkel, s ezek itthon és külföldön (pl. Japánban) is nagy népszerűségnek örvendenek. S persze beindult a (részben reprint) kottakiadás, s több szakmai kiállítás foglalkozott már a magyar jazztörténetnek ezzel a korai szeletével. A Petőfi Irodalmi Múzeum pedig a nagyközönségnek szánt nagyszerű kiállításon (Dzsessz te még az én utcámba!) járta körül a témát néhány éve.

K.u.k. ragtime

 A K.u.k. (Kaiserlich und königlich) ragtime, azaz az Osztrák-Magyar Monarchia ragtime zenéje immár több évtizede áll a nemzetközi tudományos érdeklődés középpontjában. A téma első kutatója Pál Sándor, a Magyar Tudományos Akadémia Jazzkutatási Csoportjának tagja volt, még az 1960/70-es évek fordulóján. Jómagam is jelentős kétkedéssel fogadtam Pál eredményeit, az első kottákat. Ám amikor Pál Sándor halála után komolyabban belemerültem a témába, rá kellett jönnöm, hogy a magyar zenetörténeti kutatás egyik legérdekesebb témáját vetette elem a sors.

Apáti János és Fekete Éva zongoristák játszották le nekem először azokat a kottákat, amelyeket egy mátyásföldi dieselmotor-szerelő által örökölt ház poros padlásáról, szó szerint bokáig járva a sűrű porban, vettünk magunkhoz. A feltalált magyar, osztrák, cseh, valamint német, angol és amerikai szerzők kottáiban néha voltak nyomai a magyar nyelvű jazztörténeti könyvekben „klasszikus ragtime”-ként aposztrofált stílusnak, de az elsősorban Scott Joplin nevével fémjelzett és később kanonizált „klasszikus ragtime” valójában sem a Monarchiában, sem Európa más országaiban nem volt ismert az 1920-as évekig! Gondoljunk bele, hogy napjainkban a világ ragtime kutatói immár közel húszezer (!) ragtime kottáját tartják számon s ebből alig pár tucat számíthat ehhez a stlushoz. Az összes többi minimum további tucatnyi stílusba sorolható be.

Mind az Amerikai Egyesült Államokban, mind Európában, mind Magyarországon a korai ragtime történetben elsősorban a szöveges ragtime-ok (ragtime dalok, indián dalok, coon songs – Egbert van Alstyne, Neil Moret, Louis A. Hirsch és mások szerzeményei) hódítottak. Így aligha lehet véletlen, hogy a szólószingora változatban is létező Alexander's Ragtime Band is énekelt, slágeresített változatban lett népszerű. Magyarországon ebben az időszakban a darabot Weiner István zongorista-zeneszerző szövegével Medvetánc címmel énekeltek és több, mint egy tucat hangfelvétele is készült 1912-ben.

A ragtime-ok pódium-előadásaiban a világ minden részén sokszor szerepeltek táncospárok is, akik egyértelműen az európai párostánc hagyományokat folytatták. Magyarországon e tekintetben is kiemelkedő szerepe volt a Solti Hermin-Király Ernő házaspárnak.

A huszadik század elejének magyar és osztrák komponistái és szövegírói – azt hiszem, hogy akaratlanul is – megalkották a cigányzenés-operettes K.u.k. ragtime-stílust, amelynek ugyanolyan eredeti íze van mint a „bécsi operettnek”, élükön az olyan kiváló magyar komponistákkal, mint Jakobi Viktor, Szirmai Albert, Kálmán Imre vagy Lehár Ferenc, aki maguk is írtak cake walk és ragtime darabokat. Nem árt tudatosítanunk azt sem, hogy részben az említett szerzők munkássága alapozta meg az amerikai musicalt is...

A magyar ragtime szerzők, akik egyúttal naponta akár többször is fellépő ragtime-zongoristák is voltak, élükön Székely Aladárral és Hetényi-Heidelberg Alberttel, valamint Rozsnyai Sándorral, kottáik megjelenése idején rendkívüli népszerűségnek örvendtek. A Monarchia zeneszerzői közül meg kell még említenünk René Richard Schmal, Willy Engelberger, Ralph Erwin, Karl Haupt, John Lindsay nevét. A magyar nyelvű szövegírók között Weiner mellett Heltai Jenő alkotott kiemelkedő jelentőségűt.

A Monarchia szülötte volt Schwarz Jean (1878 Budapest) és Sigmund Romberg (Rosemberg Zsigmond, 1887 Nagykanizsa) is, akiknek pályája Amerikában teljesedett ki. Korai korszakukban számos ragtime darabot írtak be magukat a zenetörténetbe. Ezek kottáit részben a Monarchiában is

kiadták, más részüket importálták és így módon rész vettek az itteni ragtime-os zenei életben.

Az Osztrák-Magyar Monarchia egyik legjelentősebb zeneszerzője volt Liszt Ferenc, akinek darabjait, ötleteit számosan felhasználták a korai jazztörténetben, a II. Magyar rapszodiából például három, amerikai szerző által jegyzett ragtime is származott az 1910-es években, amelyeket importált gramofonlemezekre is hallani lehetett és természetesen a kottakiadások is kaphatók voltak.

Ezután meglehetősen hosszú kényszerszünet következett, mert a ragtime kiment a divatból és az előbb kapitalista, majd később szocialista monopóliumok irányította szórakoztatóiparban hat-hét évtizeden keresztül más zenét, táncokat nyomtak előtérbe.

A K.u.k. ragtime igazi reneszánszára egészen a rendszerváltásig várni kellett, amikor Vukán György és a Bohém Ragtime Jazz Band a hanglemezkidadás állami monopóliumának feloldása után a frissen alakult Magyar Jazzkutatási Társaság egyik első kezdeményezésére lemezre játszották és koncerteken is rendszeresen bemutatták a huszadik század eleji monarchiás ragtime-okat.

Bibliográfia

1. Ittész Tamás: Liszt Ferenc hatása a ragtime és a swing korszakban. In: Simon Géza Gábor (szerk.): Fejezetek a magyar jazz történetéből 1961-ig, p.51-85. Magyar Jazzkutatási Társaság, Budapest, 2001
2. Simon Géza Gábor: K.u.k. ragtime. Az Osztrák-Magyar Monarchia ragtime-korszaka, Pytheas, Budapest, 2007
3. Simon Géza Gábor: Magyar ragtime kották bibliográfiája, hangfelvételek diszkográfiája 1896-2009, Jazz Oktatási és Kutatási Alapítvány, Budapest, 2009

Egyedülálló ajánlat!

egyszeri kedvezmény a Bohém JazzMagazin olvasóinak a Bohém Webáruházban!

 A Bohém JazzMagazin minden számában lesz majd egy olyan jazztárgyú kiadvány, ami az adott szám megjelenésétől számítva egy hónapig kedvezményesen kapható a Bohém Webáruházban. Ezek közül most először a Magyar Jazzkutatási Társaság kiadásában megjelent, **Simon Géza Gábor** által szerkesztett *Fejezetek a Magyar Jazz történetéből 1961-ig* című kötetet ajánljuk olvasóink figyelmébe.

A könyvben 16 írás található, köztük **Ittész Tamás** *Liszt Ferenc hatása a ragtime- és swingkorszakban – történeti és zenei párbuzsamok* című tanulmánya. A magyar jazztörténeti

kutatások jelenkori eredményeinek essenciáját kínáló 270 oldalas, keménykötésű könyvnek CD-melléklete is van, amely az *Oly jól csúszik ez a banánhéj* címet viseli és a magyar swingkorszak énekes csillagainak 1928 és 1948 közötti felvételeit tartalmazza.

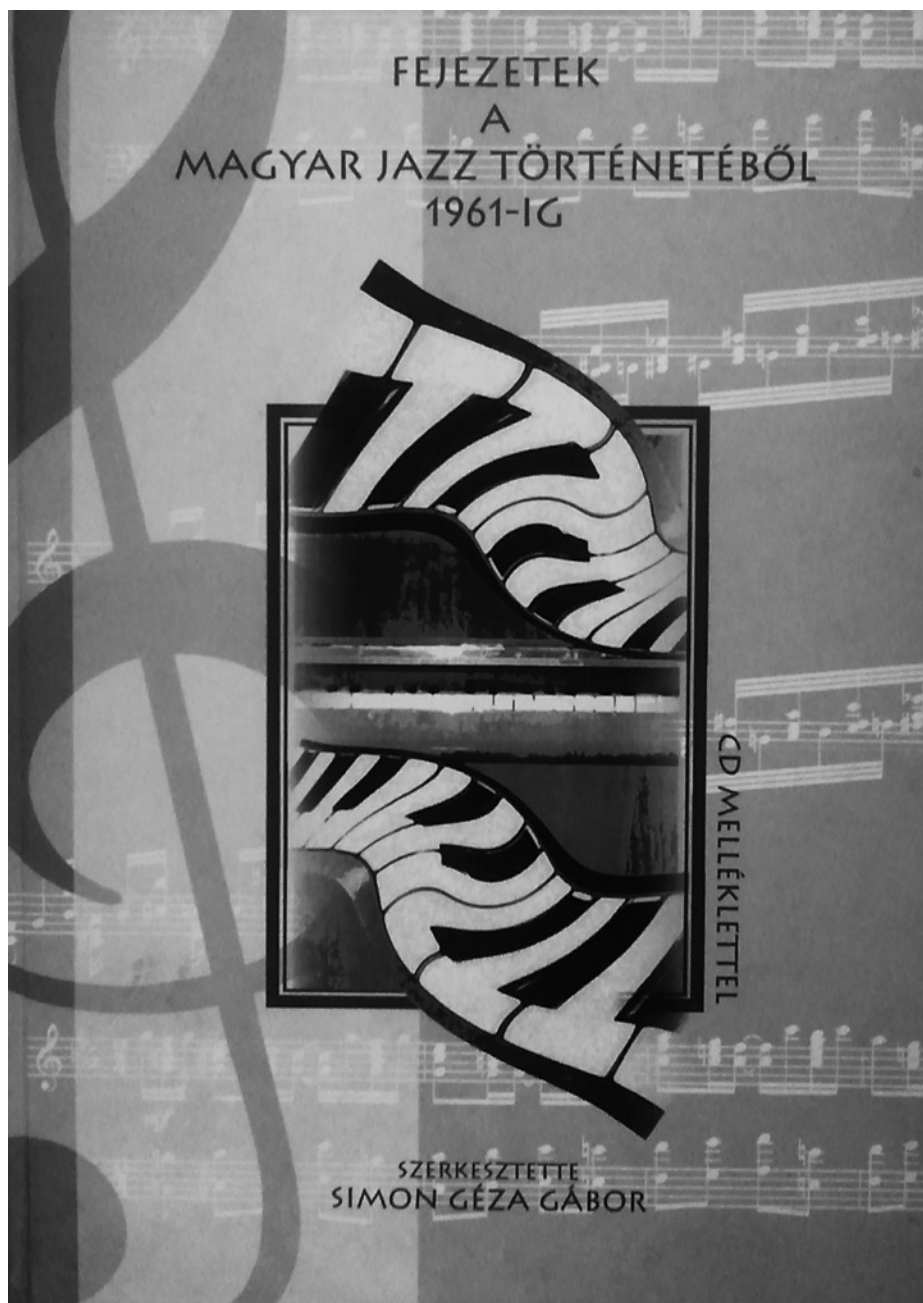
A kötetben található tanulmányok:

1. Rainer Lotz: Foolishness Rag – a ragtime Európában
2. Ittész Tamás: Liszt Ferenc hatása a ragtime- és swingkorszakban
3. Ittész Mihály: „Ez nem az én világom” – Kodály a jazzről és a könnyű zenéről
4. Kovács Soma: Seiber Mátyás és a jazz

5. Mihály József: A jazz Magyarországon
6. Orlay Jenő (Chappy): Dzsessz-dobbal a világ körül
7. Füredy F. Gusztáv: A ma kérdései a jazz problémáiból
8. Simon Géza Gábor: Az első magyar jazzújság, a Sternberg Híradó
9. Pál Sándor: A jazz jelesei
10. Csányi Attila: Arcok a múltból: Oláh Laci
11. Simon Géza Gábor: Oláh Laci – jazzdiszkográfia
12. Nemes Nagy Péter: Martiny Lajos és a magyar swing
13. Kurutz Márton: Könnyűzene és muzikalitás a magyar filmtörténetben
14. Olasz Sándor: A jazz hatása a magyar irodalomban 1904-1962
15. Simon Géza Gábor: Zoller Attila pályakezdése 1958-ig
16. Simon Géza Gábor: Magyar ragtime és jazz 1901-1961 (címsoros diszkográfia)

A CD-mellékleten található számok:

1. Tedd ide, tedd oda
2. Tegnap még azt hittem, belehalok
3. Mecseki itóka
4. Ha ez a jazz szól
5. Engem többé ne tegezz
6. Daddy
7. Amerika-Foxtrot
8. Joseph, Joseph
9. In The Mood
10. A lámpa zöld
11. Este fess a pesti nő
12. Piroska és a kutya
13. A haja szőke volt
14. Maxi
15. Szomorú, de ilyen a természetem
16. A kis csiga esete a kis csacsival
17. Jaj a Helén
18. Mennyi remek leány – swing-fox
19. Take It Easy
20. Oly jól csúszik ez a banánhéj
21. Ez a végső felvonás
22. Lombos fákon rigófészek
23. Tampico
24. Nem vagyok én egy tedd-ide, tedd-oda

2000 Ft-os kupon

beváltható

a Bohém Webáruházban

2011. november 15-ig

csak a Fejezetek a magyar jazz történetéből című könyv vásárlásakor érvényes!

A könyv és CD-melléklet ára így

~~6.900 Ft~~ helyett 4.900 Ft

A Bohém Webáruházban

(<http://bohem.shoprenter.hu>)

rakja be a kosarába a könyvet, s fizetéskor írja be a Bohém JazzMagazin kupon egyedi kódját:

BJM66

EMAILEK EDMONTONBÓL • Zipernovszky Kornél

Kornél jazzújságíró (egyébként a transzformátor feltalálójának, Zipernowsky Károlynak a leszármazottja), alapítója és sokáig rovatvezetője volt a Gramofon jazzrovatának, a Fidelio jazz- és világzenei rovatát vezette. Nyakig benne volt jőpár jazz-világsztár magyarországi turnéjának lebonyolításában és a Bohém Fesztivál körüli sajtós tevékenységekből is bőven kivette a részét. Most egy évig Kanadában él, onnan jelentkezik – nem csak kanadai tárgyú írásaival.

Élet a Niagarán túl

 Kanada jazzélete ugyanolyan szimbiózisban van az Egyesült Államokéval, mint a két ország gazdasági élete: de ezt itt inkább ölelésnek érzik, mint fojtogatásnak. Így azután nem kell különösebben szégyellnünk magunkat miatta, hogyha Magyarországról nézve nem is igen tudjuk nemzeti hovatartozás szerint megkülönböztetni a két nagy észak-amerikai – egymástól a térképen vonalzóval elválasztott – államszövetség művészeit.

Oscar Petersonról általában a magyarok is tudják, hogy kanadai volt, Diana Krall profétája a saját hazájában is: az ő elég hagyományosnak nevezhető stílusa, szexi és elegáns felvételei szinte mindennap felbukkannak a kanadai közszolgálati rádió internetes jazzfolyamában, vagy a közösségi jazzadó tematikusan szerkesztett műsoraiban. Viszont mindkettejükre igaz, hogy az áttörést az USA-ban érték el.

De kik azok, akikről legalább a felsorolás szintjén illenék tudni, hogy Amerika északi felének északi feléről származnak? Elsőnek a Miles Davis-szel a jazztörténet aranykönyvébe bekerült Gil Evans hangszerelő-zeneszerző nevét kell említeni. Idevalósi a hihetetlen csiripelésre is képes, néhai Maynard Ferguson trombitás, aki viszont big band-vezetőként kevésbé sikeresen nyitott a népszerű irányzatok felé. Ugyancsak trombitás a főleg az ECM lemezeivel világhírűvé vált, mindig választékos Kenny Wheeler. Ed Bickert két évtizedet töltött Torontóban világszínvonalú gitározással, de Paul Desmond meghívásának köszönheti világhírét. Az örök deprimáltságáról és nagyhatású avantgárd produkcióról és szerzeményeiről ismert zongorista, Paul Bley is montreali születésű. A hetvenes években élte fénykorát a Rob McConnell trombonos vezette Boss Brass zenekar, amelynek tagja volt az állami kitüntetésben is részesült Moe Koffman, aki virtuóz volt klarinéton, szaxofonon és fuvalán egyaránt – sajnos már egyikük sem él. (Koffman kvintettjével lépett fel Dizzy Gillespie a Zeneakadémián az 1989-es Budapesti Tavasz Fesztiválon.) Otthon is elég sok lemezt eladtak viszont a fiatal Holly Cole-tól, a modern mainstream énekesnőtől, és szintén ismert a Blue Note-os korongokon is megörökített zongorista hölgy, Renee Rosnes.

Ha csak Peterson és Krall egyik közös vonását keressük, bár ideidézhetjük még Michael Bublé nevét is, akkor rátapinthatunk a kanadai jazzfelfogás egyik évtizedes jellegzetességére, vagyis arra, hogy a mainstreamen belül maradvá is sokan tudnak érvényes, nemzetközileg is széles elismerést kiváltó zenét produkálni. És hogy mi a helyzet a tradicionális jazzben? Nos, alighanem a kanadaiak is elmondhatják még néhány ország muzsikusaival együtt, hogy több kiváló zenészük nagyobb figyelmet érdemelne, mint amennyi jut neki.

A Bohém Fesztivál története összefonódik a kanadai jazzével, amennyiben három meghatározó fellépője, akik közül kettő visszatérő vendég, maradandó élményt hagyott a fesztiválközönségben. A legidősebb hármuk közül az a John Arpin (1936–2007), akinek második kecskeméti útja sajnos végzetes betegsége miatt utolsó külföldi fellépése is volt egyben. Ontario államban született, Torontóban végezte iskoláit, itt is halt meg. Arpin, mint ragtime zongorista, birtokában volt annak a képességnek, hogy modern benyomást keltsen interpretációival, pedig semmiféle stílustörést nem követett el. Ezt az All Music Guide To Jazz első szerkesztője úgy fogalmazta meg, hogy hitelesek és élvezetesesek Arpin előadásai, amit precizitással, érzéssel és tempóval ér el. Vele kapcsolatban azt is érdemes megemlíteni, hogy nem csak ragtime zongorista volt, más stílusokban is játszott, és zeneszerzőként is sikeres volt.

Mimi Blais minden túlzás nélkül emblematikus figurája a Bohém Ragtime & Jazz Fesztiválnak, háromszor is szerepelt itt, és azóta már egy frankofón koncertre is meghívták Magyarországra. Pályája Montrealban indult, 1990-ben, és még abban az évben eljutott a műfaj csúcsának számító Scott Joplin Ragtime Fesztiválra, majd a sacramentói West Coast Ragtime Fesztiválra. A szervezők azóta is mindenhol rendszeresen visszahívják, szeptemberben is szerepelt Kaliforniában – rajongói mindenhová követik. Blais, Arpinnal ellentétben, főleg a ragtime-ra koncentrált, állami ösztöndíjban is részesült a műfaj kanadai gyökereinek feltárására és bemutatására. Mivel Blais pompás színpadi előadó, a Ladies of Jazz című montreali előadásnak a házigazdája is ő volt. Blais még a Montreali Jazzfesztiválra is meghívást kapott, '92 óta összesen négyszer.

Ami a tradicionális jazz szerepét illeti a kanadai jazzéletet meghatározó nagy fesztiválok, a kép elég vegyes. A jelentős fesztiválok között nincsen speciálisan old timer, viszont a legtöbb fesztiválon, a világ legnagyobb jazzfesztiválja címet hivatalosan is elnyert Festival International de Jazz de Montréal-on bukkanak fel szving és tradicionális zenekarok. Montreal mellett egyébként Toronto, Halifax és Vancouver emelkednek ki az igen gazdag és színes kínálatból.

Ez utóbbi, a nyugati parti metropolisz az eredeti otthona Bria Skonbergnek, aki trombitás-énekesként elkápráztatta pár éve a Bohémfeszt közönségét (idén pedig a bánki fesztiválon gyűjtött újabb rajongókat). Saját kvintettje mellett a Big Bang Jazz Band-et is vezeti, és tagja a Mighty Aphrodite nevű USA-kanadai női zenekarnak is. Járja a világot, rendszeresen fellép „otthon” is, de közel egy éve már New Yorkban él.

A trad jazz másik szép és fiatal kanadai sztárja Alex Pangman énekesnő, aki arról szokott álmodozni, hogy ha Teddy Wilson lehetett volna a zongorakisérője... A tehetséges előadót már az egész országban ismerik, még az Alberta állambeli Medicine Hat, egy hatvanezres kisváros fesztiváljára is meghívták. Az inkább tradicionális profilú fesztiválok közül egyébként többen a bluest is zászlajukra tűzik, mint például a Harvest Jazz and Blues Festival Frederictonban, New Brunswick fővárosában. A Rebirth Brass Band is fellépett itt idén. A Kermitt Ruffins vezette társaság a tradicionális hangszerelésbe a funk energiáját vezette bele – távoli generációknál is sikert aratva.

A körülbelül húsz legnagyobb kanadai jazzfesztivál, amelyik egyesületbe is tömörült, legújabb összesített statisztikája szerint a látogatottság évi kétszáz ezer fizető és 2.9 millió nem fizető (ingyenkoncertek és tiszteletjegyesek együtt) néző volt, az összkiadás 32 millió kanadai dollár, a bevétel 1 millió. Hogy mennyire nincs értelme ezt a magyar viszonyokra lefordítani, vagy forintosítani, arra csak egy példa: idén a nyári nagy fesztiválokat végiturnézza a Wynton Marsalis vezette Lincoln Center Orchestra, és Edmontonban például forintban kb. 17 ezer forintnak megfelelő dollárt kellett adni a jegyért.

DZSESSZTÉTIKA • Matisz László

Matisz László jazzújságíró (sőt, visszavonult jazz-zenész is: szaxofonos-fuvolista), a Gramofon jazzrovatánál dolgozott, a Sziget jazzprogramjait szervezte, közreműködött rengeteg jazznagyság magyarországi turnéjának lebonyolításában, évekig a Bohém Fesztiválnak is sajtóosa volt. Esztétikai tárgyú, esztétikai megközelítésű cikkeiben nagyon fontos dolgokat mond ki. Figyelni kell rá!

Állandó vagy változó a zene?

 Feltehetően bonyolult lélektani háttere lehet annak, hogy ki miért ragaszkodik egy-egy műfajhoz, azon belül egyes szerzőkhöz vagy előadókhöz; egyszerűen kedvencekhez. A szocializáltság, a kulturális környezet, sok-sok véletlen körülmény, s persze egy – már megélt, emlékezetes zenei – élmény reprodukálásának vágya is befolyásolhatja ezt.

Viszont már az eddig soroltak is, az ide kíváncszó logikus következtetés meg pláne azt sugallja, hogy az ember inkább a megbízhatóságot, az ismerős hangot, vagyis az állandóságot keresi a zenében. Legalábbis a zenehallgatók azon többsége, akiknek vannak kedvencei, akik nagyon konkrétan meg tudják fogalmazni, hogy milyen zenét szeretnek. Most nemcsak a nagyon beállt, merev, konzervatív szemléletű zenehallgatókra gondolok, hanem azokra is, akik életük során egyszer csak úgy döntenek, hogy mostantól nem érdeklí őket semmi új a zenében (legfeljebb a kedvencük új lemeze, ha még él az illető zenész).

A közönség ez utóbbi (nagyobb) hányadának kiszolgálását is sok muzsikuskésztséggel vállalja, annál is inkább, mert kialakult szakmai kritériumok mentén lehet fejlődni, egyre profibbna, sőt, rutinosabbnak lenni, így minden bizonnyal kiszámíthatóbb zenei karriert lehet felépíteni. Viszont a kreatív muzsikusközönségének egyik – nem ritkán kényszeres – késztetése, hogy valami új hangot üssön meg, de legalább másképp szóljon, mint ahogy mindaddig bárki más tette. Ez utóbbi fantaszták körébe sorolhatók az úgynevezett improvizatív zenei műfajok képviselői, vagy inkább elkötelezettjei – gondolnánk naivan. Tudniillik, amit ma az improvizatív műfajokhoz sorolunk, a tradicionális jazztól a mainstreamig, a klasszikus rockzenétől az undergroundig, a legtöbb népzeneig a world musicig, a szabad zenétől az experimentális kísérleti irányzatokig, kicsit sok.

A felsorolt műfajok mindegyike az első, eredeti megszólalásuk korai időszakában valóban improvizatívok voltak, de

kisvártatva megjelentek a követők, utánpótlás, feldolgozók, hamisítók, jobb esetben hagyományörzők, akik megtanulható zenei nyelvet, dialektust kreáltak mindabból, ami hajdan kreatív izzás, addig soha nem hallott rögtönzés eredménye volt. Vagyis a hosszan sorolt műfajok többsége zeneiskolai tananyag lett, melynek elsajátításához némi született érzék, szorgalom és decens hozzáállás szükségeltetik. Kellő marketingmunkával, melynek fő célja minél több koncert, az előadói profizmus is hamarosan kialakul a korábban említett szakmai kvalitások mellett. Az élő előadások így tökéletesen kockázat- és nyugtalanító körülmény-mentes események lesznek; legfeljebb csak a közönség ingerküszöbének időnkénti meghágása tanácsos, ha mondjuk a zenekar, több évtizedet átívelő, sikeres karriert tervez.

A fenti jellemzőkkel megszólaló produkciók közönsége a legkevésbé sem mondható felkészületlennek, pláne műveletlennek, sőt... Viszont valószínűsíthető, hogy konzervatívabb lelkek, és a zenétől vélhetően elsősorban kulturált szórakozást várnak. Így pedig talán már nem is annyira megfejthetetlen titok, hogy egy tehetséges, kezdetben kreatív erőtlőt fűtött, ambiciózus, ifjú muzsikusközönség hogyan „nyugszik meg” egy, már jól bevált műfajban, esetleg valamilyen ál-improvizatív, vagyis csöppet sem alkotószellemű zenei közegben, de valami ilyesmi történik nagyon sok esetben. Megkockázatom, hogy ez utóbbi jelenség valamiféle összefüggésben állhat a zenei perfekció ismeretével, azaz hivatásszerű művelésével.

Vannak persze „rossz tanulók” is, akik attól még lehetnek reformerek, álmódosítók, művészi öntudattal bírók is, de profik csak elvétve. Az sem ritka, hogy érdeklődés övezi e furcsa művészfélék kétes kimenetelű tevékenységét. Olyan alkotókra gondolok, akik nehezen viselik a szellemi szabadságot is szimbolizáló zene merev szabályok közé korlátozott formáit. Ők voltak azok, akik egy addig soha nem tapasztalt zenei újdonság hallatán is másik alternatívát kerestek, határokat feszegettek, és általában a teljes művészi szabadság eszményének éltek. Az utánuk maradó életművek jelentőségét persze csak utólag volt képes megítélni, ritkábban értékelni is a szakma, majd valamivel később a nagyközönség. De az ugye nyilvánvaló, hogy a zene megújuló formái, esztétikai perspektívái, gondolati

gazdagodása nagyobb részt az ilyen látásmódú zenészeknek köszönhető.

Az improvizatív műfajok megjelenésével, majd terjedésével ugyan felgyorsulni látszott ez a szellemi folyamat, de mint korábban céloztam rá, ezek között is sok olyanról tudunk, melyek alaposan bemerevedtek – vagyis ilyenkor a változás lendülete egy titkos ponton megtörik, és újra az állandóság kezd uralni a szellemi szférát egyes szegmenseit. A jelenség nem feltétlenül negatív; egyfelől értékmentés – ami valaha bizonyítottan jó volt, az jó kell, hogy legyen ma is –, csak hitelesen kell újra életet, elevevést vinni bele, másfelől sokat megmutat a kultúrák összefüggéseiből, a tradíciók tiszteletén alapuló kötődésekből. Am az improvizatív zenét illetően az esetek többségében csupán sikerorientált projektről van szó, melynek hátterében a nem mindig jó értelemben vett profizmus és az ehhez kötődő marketingmunka húzódik.

Afelől pedig nem lehet kétségünk, hogy a profi szakmai hozzáállás, és a jellemzően állandóságpartit közönségmentalitás dacára a zene azon művészi lehetőségeink egyike (ha nem a legfontosabb), mely belső – alkotóitól független – természeténél fogva a folyamatos változás partján áll.

JAZZKANCELLÁR KALANDJAI • Szalóky Béla

Béla a legsokoldalúbb magyar jazzmuzikusok egyike. Eredetileg harsonás, a Benkó Dixieland Band kornetteese, a Police Big Band vezető karmestere ("civilben" ezért rendőr őrnagy). Megjárta nagy fesztiválok, híres jazzklubok sorát, mindenütt ott volt, ahol egy világsztár felbukkant, rendszeresen játszik jazznagyágokkal. Elsősorban a velük közös élményeit, sztorijait osztja meg cikkeiben.

Bánk felharcolta magát a térképre, avagy Louis Armstrongnak szobra van Magyarországon

szubjektív beszámoló a 8. Louis Armstrong Jazzfesztiválról

 Gondolták volna, hogy *Louis Armstrong*nak szobra van hazánkban? (Ez itt egy költői kérdés, ami leginkább a belakancellar.blog.hu olvasóihoz szól, aki ezt a nyomtatott magazint olvassa, az feltehetően nem csak gondolta, hanem pontosan tudta.) Rádásul nem a fővárosban, hanem egy kicsiny faluban a Börzsöny és a Cserhát lábánál. Falu, de minden év júniusának utolsó hétvégéjén mégis főváros, a klasszikus jazz szerelmeseinek és művelőinek fővárosa. Ez a falu: **Bánk**.

Talán nem mindenki tudja, hol van *Bánk*, de azt remélhetőleg egyre többen, hogy ott jazzfesztivált rendeznek nyaranta. Nyolc éve! Nem figyelmetlenségéből írom le ennyiszor *Bánk* nevét, hanem mert megérdemli! Szóval tessenek ezt a nevet jól megjegyezni! A fesztivál webcímét is gondosan beszúrom több helyre, hogy még véletlenül se kerülje el szíves figyelmüket.

Jazzélményem volt idén Bánkon, olyan jazzélményem, amilyenben a legendás harsonás, *Carl Fontana* 1998-as és a tenorszaxofon mestere, *Scott Hamilton* 2007-es magyarországi látogatása óta nem volt részem. Aki a mai jazzmuzikát szereti,

annak talán nem érdemes tovább olvasni ezt az írást, azonban akinek felcsillan a szeme, ha *Louis Armstrong* nevét meghallja, az tartson velem!

A *Louis Armstrong Jazzfesztivál* (www.jazzfesztival.hu) „felharcolta” magát a jazzfesztiválok térképére, és ha a szervezők, rendezők, tulajdonképpen a *Swing Jazz Kultúráért Alapítvány* kitart az eddigi elvei, a jó ízléssel összeválogatott programok és a klasszikus jazz muzsika nemzetközi nagymestereinek Bánkra csábítása mellett, akkor a térképnek azt a szeletét akár kőbe is lehet vésni. A 2011-es fesztivál – a szubjektivitás féltételének tétova kísérlete mellett – paradés volt! Két napra (illetve néhány kivételezettnek három vagy négy napra) a bánki tó, a Tó Hotel és környéke a nyugalom és az izgalom terepe volt. Itt rögvest felmerülhet a kérdés: miért három vagy négy napra? ...és a bulvármédián szocializálódott populációnk kérdése: KIK voltak azok a kivételezettek? Rögvest kielégítem a nyájas olvasó kíváncsiságát: én voltam az egyik, *Ittész Tamás*, a fesztivál művészeti vezetője a másik, ezen felül a rendezvény „jazzlover” gazdái (ugyan szeretnek a háttérben maradni, de nem hagyhatom Őket név nélkül): *Karacs Ferenc* és felesége, *Julika*, valamint azok, akiknek a kilétét jusztszem fedem fel, ennyire lehetek én is bulváros.

Miért fontos, hogy hosszabb időt töltöttünk Bánkon, mint amennyit

általában tölteni szokás egy fesztiválon? Ennek több oka is van, de lássuk a legfontosabbat: a fellépők nagyon sokszor csak beesnek egy-egy koncertre (repülő-hotel-koncert-hotel-repülő, rosszabb esetben ennek kényelmetlenebb variációi), majd dolguk végeztével elrohannak onnan. Nincs idejük (időnk) asszimilálódni, lenyugodni és a kollégákra, egymásra hangolódni. Ez általános probléma. Üdítő kivétel tehát a bánki megoldás, ahol a külföldi – és a magyar – zenészek napokkal a fellépés előtt „belakhatják” a bánki tó környékét, a Tó Hotel, úgy tölthetnek egymással egy-egy kellemes estét, nappalt, hogy nem kell hangbeállásra, koncertre rohanni. Ez fantasztikus, nem is gondolná a kedves olvasó, hogy ennek mekkora jelentősége van! Én sem gondoltam, de Bánk óta már tudom. A közönség a koncerteken azt érezhette, hogy összhang, harmónia van a fellépő művészek között, kiváló hangulatban vannak. Hát hiszen barátok! Igen-igen, de vannak, akik életükben először találkoztak, és mégis. Azt hiszem, ez a bánki szervezés igazi értéke, amiért roppant hálás vagyok mindenkinek, aki részt vett benne.

A lényeg: a fesztivál (csak, hogy el ne feledjék: www.jazzfesztival.hu) pompás volt, mindenki jól érezte magát, és még az időjárással is szerencsénk volt. Hogy mi minden történt a színpadon, arról hamarosan részletesen beszámolok. Addig ajánlom tisztelettel a fesztivál honlapját, ahol pazar képtár gondoskodik a látogató idejének kellemes eltöltéséről. Saját fotóim is láthatók az interneten, a hozzájuk vezető link a www.jazzfesztival.hu (látják, már megint!) vagy a www.szaloky.com oldalon található.

fotó: Szalóky Béla
www.szaloky.com

fotó: Szalóky Béla
www.szaloky.com

fotó: Szalóky Béla
www.szaloky.com

A beszámoló 2. része a <http://belakancellar.blog.hu> oldalon lesz olvasható – remélhetőleg már a közeljövőben.

Képek (Szalóky Béla felvételei):

14. oldal felül: Joan Faulkner (USA/D) – ének és Scott Robinson (USA) – klarinét, szaxofon, tárogató, kornett

14. oldal alul: Csík Gusztáv (H/D) – zongora

15. oldal kis kép: Gyárfás István (H) – gitár

15. oldal felül: Reggie Johnson (USA/CH) – bögő

fotó: Szalóky Béla
www.szaloky.com

15. oldal középen: Alvin Queen (USA/CH) – dob

15. oldal alul: Warren Vaché (USA) – trombita és Gyárfás István – gitár

Két videó a 8. Louis Arsmstrong Jazzfesztiválról: Joan Faulkner és a Csík Gusztáv Trió és ízelítő az összes fellépő műsorából

Bohém-rejtvény

Az amerikai Liszt

 Rejtvény valószínűleg nem lesz a Bohém JazzMagazinban. Ha lesz, akkor az nyilvános lesz mindenki számára, hogy ne csak az exkluzív Bohém VIP-tagság múlathassa az időt saját exkluzív Bohém-keresztjének hordoztatásával (illetve fejtegetésével). Szóval most ez egy rendhagyó oldal, tulajdonképpen az utolsó nyomtatott Bohém-hírlevélből szorult ide a keresztrejtvény. Lássuk!

A rejtvény megfejtése egy, a jazz gyökereihez hasonlóan néger zenei forrásból táplálkozó amerikai zongorista-zeneszerző vezetékneve lesz, valamint a zeneszerző szülővárosa. A szóban forgó úriember volt tulajdonképpen az amerikai Liszt Ferenc, de az időkorlátok miatt az ő munkássága végül is kimaradt az augusztus 26-án a Művészetek Palotájában bemutatott *Lisztől a ragtime-ig* műsorunkból. (Aki nem látta azt a koncertet, november 15-én Kecskeméten pótolhatja!)

A megfejtéseket 2011. november 11-ig kérjük beküldeni a Kecskeméti Jazz Alapítvány, 6001 Kecskemét, Pf. 652. címre vagy a jatek@bohémragtime.com email-címre. Beküldendő a függőleges 1. és 9. sorok megfejtése. A helyes megfejtést beküldők között egy értékes, egyedi Bohém-csomagot sorsolunk ki, tetszés szerinti két CD-vel vagy DVD-vel (melyet a győztes választhat ki), valamint a kecskeméti Oh Yeah Day-koncertünk felvételével (ami egyébként NEM jelenik meg DVD-n, ez lesz az EGYETLEN általunk kiadott példány!)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.		9.
10.			11.					12.	
13.		14.				15.			
16.				17.	18.				19.
20.		21.	22.				23.	24.	
25.	26.				27.	28.			
29.			30.	31.				32.	
33.		34.				35.	36.		
37.				38.	39.				40.
41.		42.	43.				44.	45.	

VÍZSZINTES: 1. Az Egri csillagok írója 9. Ismeretlen (sor)szám behelyettesítésére használják 10. Országos Tanács 11. Kellene betűi keverve 13. Értelmesen artikulál 15. Delaware-ban van (!) 16. Thaiföldi, német és osztrák autójel 17. Régi könyörgés 19. Oxigén vegyjele 20. Kén vegyjele 21. Rendőrségi akció eleje (!) 23. Szánhúzó szarvas visszanez (!) 25. Kizárólag 27. Páratlan zenetanuló (!) 29. Azt szokták mondani, hogy fociban ez nincs 30. Házastárs apja 32. Engem angolul 33. Kisvárda melletti községből való 35. Opera betétdala 37. Alátét egynemű betűi 38. TZ 40. Nitrogén vegyjele 41. Többesszám jele 42. Dokumentum 44. Amerikai címerállat

FÜGGŐLEGES: 1. Az amerikai zongorista-zeneszerző vezetékneve 2. Kézbesít 3. Kör sugarának a jele 4. ... gratias (Istennek legyen hála!) 5. Így hívják, ha a focista felugorva, rendszerint háttal a kapunak, a feje fölött a levegőből rúg gólt. 6. Tagadás 7. A szülő fiúgyermekének a felesége visszafelé 8. El... (hirtelen eltűnt) 9. Az amerikai zongorista-zeneszerző szülővárosa 12. Mély hangrendű kicsinyítőképző 14. Erkel Hunyadi László c. operájából ismert magyar nádor 18. Villanyégő 22. Minden embernek van valamilyen 24. Egyes és többes szám első személy 26. Készül tehén- és kecske-, sőt birkatejből is 28. Megkavart esküvő (!) 31. Görög lepénykenyér 34. Attila becézve 36. Hézag 39. Feketecskokoládé 43. Nyelvtörők kedvelt betűje 45. Névelő

A Bohém VIP-tagság a következőket tartalmazza:

- névreszóló VIP-kártya, egyedi tagsági számmal
- exkluzív Bohém JazzMagazin, kéthavonta
  - ingyenes belépés az ÖSSZES Bohém-koncertre
- 1 db ajándék Bohém-CD (a VIP-tag választja)
- 1 db ajándék Bohém DVD (a VIP-tag választja)
- 1 db ajándék Bohém-póló (a VIP-tag választja)
- 1 üveg ajándék Bohém-bor
- 50% kedvezmény a BohémÖsszesből
- 20% kedvezmény a BohémJazzbutik összes Bohém-kiadványából, példányszámtól függetlenül
- Bohém-koncert 50% kedvezménnyel a VIP-tag házi magánkoncertjén (születésnap, party stb.)
- számos más exkluzív ajándék, kedvezmény és meglepetés csak a VIP-tagok részére

További információ:

Bohém Ügyfélszolgálat
Erdész Fanni

Email: help@bohémragtime.com
Mobil: 20/336-4620